

SAARDE VALLAVALITSUS

SELETUSKIRI SAARDE VALLA 2025. AASTA EELARVE JUURDE

Saarde valla 2025. aasta eelarve koostamise aluseks on "Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus", "Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus" (KOFS) ja Saarde valla õigusaktid. Vastavalt eelarve koostamise lähtealustele on vallavalitsuse põhieesmärk eelarve kaudu tagada tingimused valla sotsiaalmajanduslikuks stabiilsuseks ja jätkusuutlikuks arenguks. Valla hallatavad asutused, valdkondade eest vastutajad, esitasid oma taotlused 2025. aastal kavandatavate tegevuste kohta.

Ülevaade Eesti majanduskeskkonnast

Ülevaate tegemisel on aluseks Rahandusministeeriumi 2024.aasta suvine majandusprognoos.

Alusstsenaariumi kohaselt pöördub majandus 2024.aasta lõpus kasvule, kuid on aasta kokkuvõttes siiski 1-protsendises languses. Järgmisel paaril aastal on reaalne majanduskasv 3% lähedal.

Välisnõudluse oodatav elavnemine 2024.aasta teisel poolel hakkab avalduma ka Eesti ekspordimahtude taastumises. Ekspordi jõulisemat taastumist võib oodata järgmisel aastal. Sissetulekute ostujõu kasv, tarbimiskindluse kosumine ja vähenevad intressimaksed pööravad eratarbimise tõusule. Erasektori investeeringud ootavad aga majandusolude tuntavamat paranemist.

2024.aasta esimest poolt iseloomustanud inflatsiooni aeglustumise trend on nüüdseks läbi saanud. Sügiskuudel võib oodata tarbijahindade tõusu kiirenemist tulenevalt energiahindade languse taandumisest, oodatava majanduse elavnemisega kaasnevast mõjust ning osade toidutoormete kallinemisest välisturgudel. 2025.aastal toob automaksu lisandumine kaasa inflatsiooni ajutise kiirenemise. Järgnevatel prognoosiaastatel stabiliseerub inflatsioon 2% juures.

Suuremad koondamised on seljataga, aga tööpuuduse tipp võiks jääda käesoleva aasta lõppu. Tööturu seisu on suhteliselt soodsana hoidnud töötajate arvu hoidmine ettevõtete poolt, et olla valmis uueks kasvutsükliks. Seega kui majanduskasv hakkab taastuma aasta teisest poolest, siis võib hõive suurenemist oodata alles 2025.aasta keskpäigast.

Palgakasvu surved vähenevad koos hinnatõusu aeglustumisega. Prognoosi kohaselt aeglustub palgakasv veelgi, ulatudes käesoleva aasta teises pooles veidi üle 5%.

Käesoleva aasta eelarvepuudujääk püsib prognoosi kohaselt 2024.aasta lisaeeelarvega seatud 3% tasemel. Järgmise aasta puudujääk suureneb 4,4%ni SKPst. Prognoosiperioodi lõpuks 2028.aastal väheneb eelarvepuudujääk 3,8%ni SKPst.

Valitsussektori võlakoormus kasvab eelarvedefitsiidi tulemusel sel aastal 23,3%ni SKPst ja jõuab 2028.aastaks 33,2%ni SKPst.

Kohalike omavalitsuste eelarvepuudujääk ulatus 2023.aastal pea 0,5%ni SKPst. Kuna 2025.aastal on kohalike omavalitsuste valimised, mis tavapäraselt on kaasa toonud keskmisest suurema rõhu investeeringutele, siis võib oodata kõrge defitsiidi taseme

jätkumist. Valimistele järgnevatel aastatel väheneb omavalitsuste defitsiit alla 0,2% SKPst. Seda tingib ühelt poolt halvenenud kohalike omavalitsuste finantsvõimekus, mis piirab võimalusi kohustusi juurde võtta, ning teiselt poolt kasvab hüppeliselt saadavate investeeringutoetuste maht (välisabi ja CO₂).

Tabel 1. Majandusnäitajate prognoos

Nimetus	2024	2025	2026	2027	2028
SKP aastakasv %	-1,0	3,3	3,0	2,5	2,5
Tarbijahinnaindeks	3,8	4,2	2,2	2,0	2,0
Töötuse määr	7,7	7,5	6,3	6,3	6,3
Hõive	0	0,2	0,6	0	0
Keskmine brutopalk	1951	2040	2141	2244	2347
Keskmise brutopalka kasv	6,4	4,6	5,0	4,8	4,6

Allikas: /Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos 2024

Saarde valla eelarve koostamisel on lähtutud seisukohast, et kulud jäävad 2024.aasta tasemele. Tööjõukuludes on arvestatud alampalga tõusuga ja korrigeeritud sellest lähtuvalt veel mõningaid palkasid.

Eelarve koostamisel on järgitud valla arengukava.

Eelarve koostatakse tekkepõhiselt. Tekkepõhises eelarves kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarve on viieosaline: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus. Peale nimetatud osade jagatakse põhitegevuse kulud ja investeerimistegevuse väljaminekud tegevusalade järgi.

Saarde valla eelarve põhitegevuse tulude kogumaht 2025. aastaks on kavandatud 9 522 313 eurot ning **põhitegevuse kulude kogumaht** on 9 141 797 eurot. Põhitegevuse tulem ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on 380 516 eurot. Põhitegevuse tulemi positiivsus on oluline, kuna vastasel juhul tuleks osa korrapäraseid kulusid katta ühekordsetest vahenditest nagu vara müük, ning selline olukord ei ole jätkusuutlik. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne. Põhitegevuse tulem mõjutab 2025. aasta investeerimisvõimet.

Investeerimistegevuse summa kokku (tähistatakse negatiivse tulemiga) on -1 911 742 eurot. Vahe kaetakse positiivse põhitegevuse tulemi, laenu ja likviidsete varade jäägi arvelt. Eelarve tulemiks nimetatakse põhitegevuse tulude eelarveosa kogusumma ja põhitegevuse kulude eelarveosa kogusumma vahet, millele on liidetud investeerimistegevuse eelarveosa kogusumma. 2025. aasta eelarve tulem jääb sarnaselt 2024. aasta eelarve tulemile negatiivseks.

Finantseerimistegevus on 753 900 eurot ja **likviidsete varade muutus** -777 326 eurot.

Põhitegevuse tulud

Tulud jaotatakse majandusliku sisu järgi järgmisteks liikideks: maksutulud, kaupade ja teenuste müük, toetused ja muud tegevustulud.

Maksutulud moodustavad Saarde valla 2025. aasta põhitegevuse tuludest 55,0%. Maksudena laekuvad vallaeelarvesse üksikisiku tulumaks, maamaks, reklaamimaks.

Kõige suurem tuluallikas maksutuludes on **füüsilise isiku tulumaks** – kavandatud laekumine kokku 4 780 000 eurot, mis laekub tulumaksuseaduse alusel. Tulumaksu kogub Maksu- ja Tolliamet, mis edastab füüsilise isiku muudelt tuludelt saadud tulumaksust 2025. aastal 11,29% ja pensionituludelt 5,5% kohalikule omavalitsusele.

Maamaksutulu on planeeritud 460 000 eurot. Saarde vallas on ligi kolmandik pindalast maatükid, mis on kaitsealad, sihtkaitsevööndi maa, püsielupaikade sihtkaitsevööndi maa, piiranguvööndi maa, hoiualade maa. Eelpool nimetatud on kas maamaksust vabastatud või maksustatud 50% . Saarde vallavolikogu on kehtestanud Saarde valla haldusterritooriumil elamumaa ja maatulundusmaa õuemaa maksumääraks 0,5% maa maksustamishinnast aastas, maatulundusmaale 0,4% ning sihtotstarbega maa maksumääraks 1% maa maksustamishinnast aastas.

Kaupade ja teenuste müügitulud moodustavad eelarvetuludest 9,8%.

Riigilõivude planeerimisel on arvestatud eelmiste perioodide laekumisi.

Laekumine haridusasutuste majandustegevusest - real kajastuvad tulud vanemate poolt tasutavatest lasteaia kohamaksudest, toidurahadest, samuti ka teistelt omavalitsustelt laekuvad koolide ja lasteaedade kohamaksud.

Muusikakooli õppemaks on planeeritud vastavalt õpilaste arvule, samuti on tuludes teistelt omavalitsustelt laekuv osa.

Kultuuriasutuste tuludeks on planeeritud Kilingi-Nõmme klubile 19 200 eurot ja Surju Rahvamajale 2000 eurot nende tegevusest saadavaid laekumisi (kino, kontserdid, meelelahutusüritused, ruumide rent).

Reklaamitulude reale on planeeritud "Saarde Sõnumites" ilmunud reklaami eest arvestatud tasud.

Sporditegevuse tulude reale on planeeritud Kilingi-Nõmme Spordihoone ning Tihemetsa Huvi-ja Spordikeskuse tegevusest saadavad laekumised. Suviste laagrite korraldamisest tulusid eelarvesse planeeritud pole.

Koduteenuse tulude real kajastuvad hooldatavate omaosalused.

Laekumine sotsiaalasutuste majandustegevusest - real kajastuvad hooldekodu tulud kohamaksudest.

Laekumine sotsiaaltranspordist reale on planeeritud sotsiaaltranspordi kasutavate klientide omaosalus.

Üüri- ja renditulude real kajastuvad vallale kuuluvates hoonetes ruumide ja eluruumide kasutamisest laekuvad tulud, samuti vee- ja elektrimüügi vahendamisest saadavad tulud. Siin kajastub ka Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskuselt lepingu alusel renditasu 80 000 eurot.

Muu toodete ja teenuste müügi all kajastuvad tulud paljundusest, mitmesuguste trükiste müük ja muud tulud, mis ei kvalifitseeru eelnevate tuluridade all.

Toetused moodustavad vallaeelarve põhitegevuse tuludest 33,8%.

Tasandusfond on mõeldud valdade ja linnade eelarveliste võimaluste ühtlustamiseks.

Toetusfondis on hariduskulude eraldised, koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetused, huvihariduse toetus, toimetulekutoetused, rahvastikutoimingute kulude hüvitus, suure hooldus- ja abivajadusega lapsele abi osutamise toetus, kohalike teede hoiu toetus. Huvihariduse toetus on toetusfondi lisamata, sest kulud on kuluridadele jaotamata.

Eelarvesse on planeeritud Haridus-ja Teadusministeeriumilt eeldatavalt saadav õpilaskodu toetus 14 000 eurot. Haridus- ja Teadusministeeriumilt saavad koolid valmisoleku tagamiseks tasemetööde ja eksamite läbiviimiseks 29 028 eurot ja liikumisõpetuse ning loodusvaldkonna ainete õppevahenditeks 22 101 eurot.

Kaitseministeeriumi toetus seoses harjutusväljaga on 23 000 eurot.

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt on tuuleenergeetika valdkonna toetus 66570 eurot.

Surju Kooli Erasmuse projektile on planeeritud Haridus- ja Teadusministeeriumilt 10 100 eurot.

Regionaal-ja Põllumajandusministeeriumilt on planeeritud üldplaneeringu tuuleenergeetika osa täiendava uuringu läbiviimiseks 8000 eurot.

Siseministeeriumilt laekus 9493 eurot kriisivõimekuse suurendamiseks.

Kultuuriministeeriumi toetus 9200 eurot on Surju Rahvamajale tantsu- ja koorijuhi tööjõukuludeks.

4500 eurot on planeeritud projekti „Imelised aastad“ jätkamiseks.

Pärnumaa Omavalitsuste Liidult on planeeritud juhtumikorraldaja töötasudeks ja muudeks kuludeks 14 000 eurot.

Eesti Kultuurkapitalilt on laekunud 600 eurot Surju rahvamajale kontserdi kulude katteks.

Riigilt saab raamatute sihtfinantseerimiseks 8066 eurot.

Muud tegevustulud moodustavad eelarvetuludest 1,4%.

Keskkonnatasud ja maismaatuuliku keskkonnahäiringu hüvitis on planeeritud toetudes eelneva perioodi laekumistele.

Muude tulude reale on planeeritud kohtutäituri kaudu saadud kahjuhüvitised ja muud vahendid summas 1800 eurot ning kindlustuselt laekus Surju Hooldekodu maasoojuspumba väljavahetamiseks 13 589 eurot.

Põhitegevuse kulud

Saarde valla 2025. aasta eelarve põhitegevuse kulud jagunevad:

- Üldised valitsussektori teenused
- Avalik kord ja julgeolek
- Majandus
- Keskkonnakaitse
- Elamu-ja kommunaalmajandus
- Tervishoid
- Vabaaeg, kultuur, religioon
- Haridus
- Sotsiaalne kaitse

Kulud on majandusliku sisu järgi jaotatud järgmiselt: tööjõukulud, majandamiskulud ja toetused. Suurima osakaaluga on tööjõukulud, mis moodustavad põhitegevuse kuludest 59,2% (2024.a. 59,4%). Järgnevad majandamiskulud 30,6%ga (2024.a. 29,8%) ja tegevuskulude toetuste osakaaluks on 10,2% (2024.a. 10,8%).

Üldiste valitsussektori teenuste osakaal 2025. aasta põhitegevuse kuludest on 11,1% (2024.a. 10,6%) ja siia alla kuuluvad volikogu, vallavalitsuse, liikmemaksude ja ühistegevuse kulud, valimised. Samuti on selles osas planeeritud reservfond.

Volikogu tööjõukuludes kajastuvad volikogu 15 liikmele makstavad hüvitused ja volikogu komisjonide liikmetele arvestatud tasud koos maksudega. Majanduskuludesse on planeeritud büroo-, esindus- ja koolituskulud, IT kulud.

Vallavalitsuse tööjõukulude real kajastuvad ametnike, teenistujate ja töötajate tasud koos maksudega. Tööjõukulude katteks on arvestatud sihtotstarbelisi vahendeid 49 365 eurot. Täiendavalt on planeeritud 36 000 eurot, millest 24 000 eurot elanikkonnakaitse ja kogukonnatöö spetsialistile ja 12 000 eurot madalamapalgaliste vallavalitsuse ametnike palgatõusuks.

Majandamiskuludesse on planeeritud administreerimiskulud, lähetused, koolitused, vallamaja hoone ja Surju teeninduspunkti ülalpidamiskulud, transpordikulud, IT-alased kulutused, kulutused inventarile, sümboolikale. Täiendavalt on planeeritud 9000 eurot arvutite väljavahetamiseks seoses operatsioonisüsteemi kasutajatoe lõppemisega.

Reservfond on vajalik ettenägematute kulude katmiseks.

Liikmemaksu ja ühistegevuse kulude real kajastuvad Pärnumaa Omavalitsuste Liidu, Eesti Linnade ja Valdade Liidu, Rohelise Jõemaa Koostöökoogu, Pärnu Lahe Partnerluskogu liikmemaksud ja mitmesugused ühistegevuseks suunatud vahendid.

Kohaliku omavalitsuse volikogu **valimisteks** on planeeritud tööjõukulud ning majandamiskulud.

Avaliku korra ja julgeoleku osakaal kuludest on 0,1% (2024.a. 0,1%).

Muu avaliku korra reale on planeeritud vahendid videovalvesüsteemi püsikuludeks ning kriisivalmiduse nõustamiseks ja koordineerimiseks. Samuti on siia planeeritud 9580 eurot generaatorite ja muu kriisivarustuse soetamiseks ning rakendamiseks.

Majanduse kulude osakaal on 5,0% põhitegevuse kuludest (2024.a. 3,9%).

Ettevõtluse arengu toetuse real kajastuvad valla ettevõtjatega seotud kulutused (koolitused, tunnustused).

Maakorralduse reale on planeeritud maaküsimustega seotud kulutused (katastriüksuste moodustamine, õigusabi, IT kulutused, tarkvara hooldus jm), koolituskulud.

Metsamajanduse reale on planeeritud Kanali metsakultuuride hooldamine.

Elektrienergia real kajastub hüvitis maismaatuuliku piirkonnas olevatele majapidamistele.

Teede ja tänavate korrashoiu reale on majandamiskuludesse planeeritud valla teede ja tänavate hooldusega seotud kulutused (lumetõrje, hõõveldamine, tolmuwabaks muutmine, kruusa, killustiku vedu, teeservade hooldus, truupide hooldus jne.). Vahendid on planeeritud ka teeregistri kasutamiseks.

Bussijaama real on valla territooriumil olevate bussiootepaviljonide ülalpidamis- ja hoolduskulud.

Üldplaneeringu koostamiseks on planeeritud tegelik hankelepingu jääk ja lisatud on sihtotstarbeline osa 8000 eurot täiendava uuringu läbiviimiseks.

Keskkonnakaitse osakaal põhitegevuse kuludest on 1,9% (2024.a. 2,1%).

Jäätmekäitluse majandamiskulude reale on planeeritud jäätmete kogumise, ohtlike jäätmete kogumise ja ka prügikonteinerite remont ning asendamine. Samuti on planeeritud

jäätmejaama opereerimiskulud. Toetuste real kajastub Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmemaks.

Avalike alade puhastuse alla kuulub tänavate, parkide jm. avalike alade puhastus sh. olmeprügi kogumine.

Haljastuse majandamiskuludesse on planeeritud heakorratööd Kilingi-Nõmme linnas, Tali asula, Surju küla ja muude avalike haljasalade hoolduskulud, lilled tänavatele ja haljasaladele, puude lõikused, ohtlike puude raie jm.

Elamu-ja kommunaalmajanduse osakaal põhitegevuse kuludest on 2,5% (2024.a 2,3%). **Tänavavalgustuse** real on kajastatud elektrikulu tänavavalgustusele, tänavavalgustusrajatiste jooksev remont ja hooldus.

Kalmistute majandamiskuludeks on planeeritud vahendid kalmistu tarkvarale, korrashoiuks, samuti kabeli rent. Toetused tegevuskuludeks on määratud Saarde Kommunaal OÜ-le kalmistute halduskuludeks.

Linnasaunale on planeeritud toetus saunateenuse jätkamiseks.

Tihemetsa saunale on samuti planeeritud toetus saunateenuse jätkamiseks.

Jaamaküla saunale on planeeritud hoone ülalpidamiskulud ja toetus saunateenuse osutamiseks.

Muude elamu-ja kommunaalmajanduse majandamiskuludesse on planeeritud hulkuvate loomade ja varjupaiga kulud, purskkaevu, pargipinkide, valla veekogudega seotud kulutused, kopratammide likvideerimise, suveaiaga seotud kulutused, jõulukuusk ning jõulutulede kulud, osaliselt Tali ja Surju teeninduspunktide korrashoiu- ning küttekulud.

Lähkma külamaja kinnistu eelarve real kajastuvad hoone elektri- ja kindlustuskulud.

Polikliiniku hoone kinnistu majandamiskuludes kajastuvad hoone kommunaal- ja korrashoiukulud ning kindlustusmaksed.

Elamumajanduse halduse majandamiskulude real kajastuvad vallale kuuluvate elamute ülalpidamiskulud.

Tervishoiu kulude osakaal on 0,1% põhitegevuse kuludest(2024.a. 0,4%).

Avalike tervishoiuteenuste eelarvesse on planeeritud esmakordselt toetusfondi koosseisus antav vaimse tervise edendamise toetus.

Vabaaja, kultuuri, religiooni osale on planeeritud 9,1% põhitegevuse kuludest (2024.a 9,0%).

Spordiklubide reale on planeeritud vahendid spordiklubidele.

Tihemetsa Motoklubi reale on planeeritud toetus Lauri krossikompleksi ülalpidamiseks.

Sporditegevuse tööjõukuludes kajastub Surju Kooli võimla koristamine. Majandamiskulude real on kajastatud vahendid valla eest võistlevate sportlastega seotud kulude katmisel ja terviseraja hoolduskulud.

Tihemetsa Huvi- ja Spordikeskuse real on tööjõukuludesse planeeritud kompleksi töötajate töötasud koos maksudega. Majandamiskuludes kajastuvad bürookulud, sideteenused, hoone ülalpidamiskulud, kulud inventarile, hügieenivahenditele, ürituste korraldamiseks.

Kilingi-Nõmme Spordihoone tööjõukulude reale on planeeritud spordihoone juhataja ja muu personali palgakulud koos maksudega. Majandamiskulude reale on planeeritud administreerimiskulud, lähetus- ning koolituskulud. Kinnistu ülalpidamiskuludesse on planeeritud vahendid ka gümnaasiumi staadioni hoolduseks. Peale eelneva on vahendid transpordikuludeks, infotehnoloogiale, inventari soetamiseks ja hoolduseks ning mitmesuguste ürituste läbiviimiseks. Täiendavalt on planeeritud tartaani pesuks 1800 eurot,

saali põrandate lakkimiseks 2000 eurot, 2200 eurot ATV niidukile ning 420 eurot generaatori ühenduse loomiseks.

Mänguväljakute majandamiskuludesse on arvestatud laste mänguväljakute hoolduse ja jooksva remondi kulud.

Noorsootöö reale on planeeritud vahendid noorte volikogu tööks. Toetuste reale on planeeritud noorte algatuste omaosalused.

Vabaaja ürituste majandamiskuludesse on planeeritud mitmesuguste ürituste nagu lastekaitsepäeva, eakate hommikukohvi, vapimärgi kavaleride vastuvõtu jm. läbiviimise kulud.

Seltsitegevuse reale on planeeritud mittetulundustegevuse toetused.

Kilingi-Nõmme ja Surju raamatukogude tööjõukulude reale on planeeritud vahendid raamatukogude töötajate palgavahenditeks koos maksudega. Majandamiskulude reale on planeeritud vahendid bürookuludeks, perioodika tellimiseks, sidekuludeks, lähetus-ja koolituskuludeks, ruumide ülalpidamiskuludeks, transpordikuludeks, andmesideks, ITvahenditeks, tarkvara hoolduseks, inventari soetamiseks ja hooldamiseks, teavikute ostmiseks. Kilingi-Nõmme Raamatukogu majandamiskuludes kajastub riigipoolne toetus teavikute soetamiseks summas 6363 eurot ja Surju Raamatukogul 1703 eurot.

Kilingi-Nõmme Klubi tööjõukuludesse on arvestatud klubi töötajate, ringijuhtide töötasud koos maksudega. Majandamiskulude real kajastuvad bürookulude, sideteenuste, lähetus-ja koolituskulude, hoone ülalpidamiskulude, transpordikulud, andmeside, inventari soetuse ning hoolduse, katla hoolduse ja ürituste korraldamise ning ringide tegevusega seotud kulud. Vabaaja ürituste realt on toodud klubi eelarvesse haridustöötajate tänuürituse, valla sünnipäeva, eakate päeva, vabariigi aastapäeva korralduskulud kokku 13 100 eurot. Täiendavalt on klubi majandamiskuludesse planeeritud 12 000 eurot kahe saali põrandate lihvimiseks ja vahatamiseks.

Tali seltsimaja majandamiskuludesse on planeeritud hoone ülalpidamise ja üritustega seotud kulud.

Surju rahvamaja tööjõukuludesse on arvestatud töötajate ja ringijuhtide töötasud koos maksudega. Surju Rahvamaja tööjõukuludes kajastuvad ja sihtotstarbelised vahendid Kultuuriministeeriumilt summas 9200 eurot. Majandamiskulude reale on planeeritud vahendid bürookuludeks, sideteenusteks, koolituseks, hoone ülalpidamiskuludeks, kulud infotehnoloogiale, inventari soetamiseks, ning ürituste korraldamiseks. Vabaaja ürituste realt on toodud rahvamaja eelarvesse 3500 eurot maal elamise päeva ja eakate väljasõiduks. Täiendavalt on planeeritud vahendid põrandapesumasina soetamiseks 2200 eurot. Majandamiskuludes kajastub ka Eesti Kultuurkapitali toetus 600 eurot kontserdi läbiviimiseks.

Mälestusmärkide ja monumentide eelarvesse on planeeritud vahendid valla territooriumil olevate mälestusmärkide hooldamiseks.

Ajalehe majandamiskulude reale on planeeritud trükikulud jm ajalehe toimetamisel vajalikud väljaminekud.

Haridusasutuste näol on tegemist kõige suurema põhitegevuse kuluvaldkonnaga, mis moodustab eelarvest 52,1% (2024.a 53,4%).

Lasteaed „Krõll“ ja Surju Kooli lasteaia osa tööjõukulude reale on planeeritud vahendid kogu personalile. Lasteaiaõpetajate tööjõukulud on planeeritud riigi poolt kehtestatud määrades. Lasteaiaõpetaja abide palka on tõstetud 18%. Lasteaedade majandamiskuludesse on planeeritud bürookulud, koolituskulud, ruumide korrashoiukulud, transpordikulud,

infotehnoloogiakulud, inventarikulud, toidukulud, meditsiinikulud ja hügieenitarbed, õppevahendite kulud, ürituste kulud, kulud eririietusele jm. majanduskulud. Planeeritud on ka vahendid logopeediteenuse ostmiseks. Lasteaed "Krõlli" majandamiskuludes sisalduvad vahendid 5600 eurot uue pliidi soetamiseks ja enam on planeeritud toidukuludeks seoses laste arvu suurenemisega.

Teistele omavalitsustele makstav lasteaia kohamaks on eelarvesse planeeritud Saarde valla laste eest teiste omavalitsuste lasteaedades.

Surju Kooli tööjõukulude reale on planeeritud koolipersonali palgakulud koos maksudega.

Tööjõukulude suurenemine on tingitud ringijuhitide ja tugiisiku kuludest. Seoses riigi hariduseraldiste vähenemisega on täiendavalt planeeritud pedagoogide tööjõukuludeks 32 500 eurot. Sihtotstarbelisi vahendeid on tööjõukuludes 3320 eurot Erasmuse projekti vahenditest Majandamiskulude reale on planeeritud vahendid administreerimiseks, lähetus- ja koolituskulud, hoone ülalpidamiskulud, transpordikulud, infotehnoloogia- ning inventari kulud, meditsiinikulud ja hügieenitarbed, kulud õppevahenditele, üritusteks.

Majandamiskuludesse on planeeritud sihtotstarbelisi vahendeid Haridus- ja Teadusministeeriumilt 15 639 eurot ja Erasmuse projekti vahendeid 1750 eurot. Toetustes kajastuvad samuti Erasmuse projekti vahendid.

Surju pedagoogide tööjõukulude real kajastub ainult riigipoolne hariduskulude toetus õpetajate ning juhtiva personali palgakuludeks koos maksudega. Majandamiskulude real kajastuvad riigipoolsed vahendid täiendkoolituseks, õppevahenditele ja kultuurirahituse toetus.

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi tööjõukulude reale on planeeritud palgavahendid koos maksudega kogu koolipersonalile. Majandamiskulude real kajastuvad vahendid bürookuludeks, sideteenusteks, lähetus- ja koolituskulud, hoonetekompleksi ülalpidamiskulud, transpordikulud, infotehnoloogilised ja kulud inventarile ja selle hooldamisele, toitlustuskulud, õppevahendite ja õpilasürituste kulud. Gümnaasiumi eelarvesse on sisse arvestatud ka õpilaskodule lepingu alusel saadav toetus tinglikult summas 14 000 eurot. Majandamiskuludesse on planeeritud veel sihtotstarbelised vahendid Haridus- ja Teadusministeeriumilt summas 35 490 eurot.

Teistele omavalitsustele õpilaskoha maksumuse arvestuse aluseks on õpilaskoha maksumus, mille piirmäär on seaduse alusel 109 eurot kalendrikuus õpilase kohta (v.a. erivajadustega).

Koolitoidu reale on planeeritud kokku nii riiklikud vahendeid põhikooli ja gümnaasiumi õpilaste toitlustamiseks kui ka omavahendid tasuta hommikusöögiks, koolipersonali toitlustamiseks ja vahendid õpilaskodus elavatele õpilastele.

Gümnaasiumi pedagoogide tööjõukulude real kajastub ainult riigipoolne hariduskulude toetus õpetajate ning juhtiva personali palgakuludeks koos maksudega. Majandamiskulude real kajastuvad riigipoolsed vahendid õppevahenditele, täiendkoolituseks, kultuurirahituse vahendid.

Muusikakooli tööjõukuludesse on planeeritud muusikakooli personali töötasud koos maksudega. Majandamiskuludesse on planeeritud administreerimiskulud, lähetus- ja koolituskulud, hoone ülalpidamiskulud, transpordikulud, andmeside, inventari kulud, õppevahendite kulud. Majandamiskuludesse on täiendavalt planeeritud 11 476 eurot ventilatsiooni hoolduseks ja koristusteenuseks. Toetuste real kajastub muusikakoolide liidu liikmemaks.

Huvikeskuste majandamiskulude real on planeeritud omavahendid huvikoolidele ja ringidele teistes omavalitsustes ja eraõiguslikes institutsioonides.

Saarde Valla Huvikeskuse tööjõukuludesse on planeeritud vabaajakeskuse töötajate palgavahendid. Samuti on siia planeeritud suviste laagrite tööjõukulud kahele rühmale summas 12 300 eurot. Majandamiskulude real kajastuvad bürookulud, sideteenused, koolituskulud, hoone ülalpidamiskulud, transpordikulud, vahendid infotehnoloogiale, inventarile, meditsiinikuludeks ja hügieenitarveteks, ürituste läbiviimiseks jm. majanduskuludeks. Täiendavalt on planeeritud 3900 eurot koristusteenuseks. Laagrite majandamiskuludesse on planeeritud toitlustamise kuludeks 1515 eurot, üritusteks 1225 eurot ning õppekäikudeks 510 eurot.

Õpilasveo eriliinide tööjõukulude real kajastuvad vahendid õpilase koolitranspordi korraldamisel. Majandamiskulude real kajastuvad kulutused õpilasvedudele vallasiseselt ja maakonnaliinidele. Toetuste real kajastub ühistranspordikeskuses osalus.

Õpilaskodude reale on planeeritud vahendid õpilaskodu kulutuste katteks mujal õppivatele meie valla õpilastele.

Sotsiaalse kaitse osakaal põhitegevuse kuludest on 18,1% (2024.a 18,2%). Selle valdkonna eesmärgiks on valla elanikele ja nende perekondadele toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks, kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isikutele sotsiaalsele turvalisusele ning ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Puuetega inimeste sotsiaalsele kaitsele on planeeritud tööjõukulud tugisikutele. Majandamiskuludesse on planeeritud hoolduse, nõustamise ja tehniliste abivahendite kulud. Toetuste reale on planeeritud puuetega isikute hooldajatoetused, neilt toetustelt makstav sotsiaalmaks. Samuti on siia planeeritud ühekordsed toetused puuetega isikutele.

Surju Hooldekodu Videvik tööjõukulude reale on planeeritud kogu personali töötasud koos maksudega. 01.04.2025 on planeeritud tööjõukulude tõus 7-8%. Majandamiskuludesse on planeeritud administreerimiskulud, koolituskulud, hoonete ülalpidamiskulud, info- ja kommunikatsioonikulud, inventari, toiduainete, meditsiinikulud ja hügieenitarvete kulud ning muud majanduskulud. Täiendavalt on planeeritud 10 000 eurot roheline maja katuse- ja fassaadipesuks ning unikivi parandustöödeks.

Hooldereformi toetuste reale on planeeritud pikaajalise hoolduse vahendid.

Eakate sotsiaalse kaitse tööjõukuludesse on planeeritud vahendid sotsiaaltranspordiks. Majandamiskuludesse on planeeritud kaupluseringid, sotsiaaltransport ja muud sotsiaalsed teenused. Toetuste reale on planeeritud ühekordsed toetused eakatele.

Koduteenuste rea tööjõukulude alla on planeeritud koduhooldustöötajate palgakulud koos maksudega. Juurde on planeeritud ühe hooldustöötaja koht. Majanduskuludesse on planeeritud bürookulud, sünnipäevalillede kulu hooldatavatele, koolituskulud, transpordikulud, inventari kulud, meditsiinikulud ja muud majandamiskulud.

Asendus- ja järelhoolduse tööjõukuludesse on planeeritud vahendid hoolduspere vanemale. Majanduskuludesse on planeeritud teenusele suunatud laste heaolu ja arengut toetavate kulutuste katmine. Toetuste real kajastuvad hoolduspere vanema ja laste toetused.

Perede ja laste sotsiaalse kaitse tööjõukuludesse on planeeritud tugisikutele arvestatud tasud. Majandamiskuludesse on planeeritud erivajadustega laste transport, laagrite kulud, projekti "Imelised aastad" koolituskulud, tugiteenuste kulud jm. laste hoolekannet puudutavad kulutused. Toetuste reale on planeeritud valla poolt makstavad sünnitoetused, koolitoetused, paljulapselise pere toetused ning ühekordsed toetused peredele. Samuti kajastub toetustes matusetoetus.

Toimetulekutoetuste rea majandamiskuludesse on kantud riigipoolne toimetulekutoetuste maksmise korraldamise hüvitis. Toetuste real kajastuvad riigieelarvest eraldatud toimetulekutoetuste vahendid.

Riskirühmadele sotsiaalse kaitse real kajastuvad tööjõukuludes psühholoogi palk ja maksud. Majandamiskuludesse on planeeritud ravikindlustuseta isikute ravikulud, matusekulud jm. Toetuste real kajastuvad ühekordsed toetused riskirühmadele ning omaosalus 10 000 eurot projektile „Kodud tuleohutuks“. Toidupanga toetuseks on planeeritud 3000 eurot.

Sotsiaalse kaitse halduse tööjõukuludesse on planeeritud juhtumikorraldaja töötasud koos maksudega, mis on sihtotstarbeliste vahendite arvelt. Majandamiskuludesse on planeeritud valla sotsiaaltöötajate transpordikulud, koolituskulud, erialaste trükiste soetamine, infotehnoloogilised kulutused.

Juhtumikorraldajale on majandamiskuludeks planeeritud 900 eurot.

2024.aastast kasutamata jäänud sihtotstarbelised vahendid.

Kooskõlas riigieelarve seaduse §52ga tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel eelarveaasta lõpuks kasutamata jäänud toetusfondi vahendid üle kanda järgmisse eelarveaastasse samaks otstarbeks. Samuti viiakse üle muud kasutamata jäänud sihtotstarbelised vahendid. Sellega tagatakse vahendite kasutamine vastavalt eraldamise eesmärgile.

Saarde valla 2024.aasta lõpu likviidsete varade jäägis on sihtotstarbelisi kasutamata vahendeid summas 76 029 eurot, mida võib lisaks eelarves sätestatule kasutada järgmiselt:

- Toimetulekutoetusteks 9968 eurot
- Gümnaasiumi pedagoogidele 41 747 eurot
 - sh. tööjõukuludeks 34 813 eurot
 - kultuuriranits 6934 eurot
- Surju Kooli pedagoogidele 14 581 eurot
 - sh. tööjõukuludeks 11 453 eurot
 - koolituseks 914 eurot
 - kultuuriranits 2214 eurot
- Huvitegevuse vahendid 5338 eurot
- Eesti Laulu- ja Tantsupeo SAlt 4395 eurot
 - sh. Surju Rahvamajale 1099 eurot
 - gümnaasiumile 2198 eurot
 - Surju Koolile 549 eurot
 - Kilingi-Nõmme klubile 549 eurot.

Investeeringustegevus

Nimetatud osas on tulused planeeritud kokku 1 119 178 eurot.

Mittevajalike varade müügituluks on planeeritud 80 000 eurot.

Kirjel põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine on 1 034 178 eurot,

sh gümnaasiumi renoveerimiseks 436 178 eurot,

vallamaja hoone soojustamiseks ja fassaadi renoveerimiseks 548 000 eurot,

hajaasustuse programmile 50 000 eurot.

Finantstuludesse on planeeritud 5000 eurot pangaintresse.

Põhivara soetuse real on kogusummaks 2 754 320 eurot.

Objektiti ja valdkonniti on kavandatud järgmised investeeringud:

1) vallavalitsuse hoone soojustamise ja fassaadi renoveerimise projekteerimiseks ja ehituseks 883 000 eurot,

- 2) teede ja tänavate renoveerimiseks vastavalt teehoiu kavale 250 000 eurot,
- 3) tänavavalgustuse lampide vahetamiseks energiasäästlikemate vastu on planeeritud 50 000 eurot,
- 4) muude kulutuste reale Metsaääre küla tuletõrje veevõtukohta rajamiseks 25 000 eurot,
- 5) Kilingi-Nõmme spordihoone reale välispordiväljaku investeeringuks 20 000 eurot,
- 6) mänguväljakute uuendamiseks 10 000 eurot,
- 7) Surju Kooli lasteaiale 11 020 eurot valgustuse kaasajastamiseks,
- 8) Kilingi-Nõmme Gümnaasiumile 1 491 400 eurot Sambla 18 hoone rekonstrueerimiseks.
- 9) Surju Hooldekodule uue maasoojuspumba soetamiseks 13 900 eurot.

Põhivara soetamise sihtfinantseerimiseks on eraldatud 100 000 eurot hajaasustuse programmi vahenditeks ja kajastub veevarustuse real.

Finantskulude real kajastuvad laenude intressid vastavalt laenugraafikutele.

Investeermistegevus kokku on – 1 911 742 eurot. Katteallikateks on kavandatud põhitegevuse tuleml, aastavahetuse vahendite vaba jääk ja pikaajaline laen.

Finantseerimistegevus

2025. aastal on planeeritud võtta pikaajalist pangalaenu 1 130 000 eurot, millest 330 000 eurot vallavalitsuse hoone rekonstrueerimiseks ja 800 000 eurot Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi renoveerimiseks.

Kohustuste tasumise real kajastuvad pangalaenude tagasimaksed.

Finantseerimistegevus kokku on 753 900 eurot.

Likviidsete varade muutuse eelarveosa

Likviidseteks varadeks peetakse raha ja pangakontodel olevaid vahendeid eelmise eelarveperioodi lõpus. Nimetatud eelarveosa kajastab raha jäägi ülekandmist järgmise aasta eelarvesse. Eelarve tuleml peab võrduma likviidsete varade muutuse ja finantseerimistegevuse kogusumma vahelga.

2024. aasta lõpuks oli vallal likviidsete varade jääk 916 920 eurot, millest

- suunatakse 2025. aasta eelarvesse 777 326 eurot(-)
- sihtotstarbeliste üleminevate vahendite jääk 76 029 eurot(-)

Eelneva tulemlusel jääb eelarvesse suunamata vahendeid **63 565** eurot.

Netovõlakoormus

Netovõlakoormus on võlakohustuste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahe. Netovõlakoormuse ülemmäär 2025.aastal on 75% põhitegevuse tuludest.

Eelarvestrateegia alusel on netovõlakoormus 2025.aasta lõpu seisuga 55,9 %.

Saarde valla 2025.aasta eelarve alusel on eeldatavad kohustused 2025. aasta lõpu seisuga 4 939 696 eurot ning likviidsete varade eeldatav jääk 146 446 eurot. Netovõlakoormus on seega $4\,939\,696 - 146\,446 = 4\,793\,250$ eurot. Kui me jagame saadud netovõlakoormuse eelarve põhitegevuse tuludega $(4\,793\,250 / 9\,522\,313) \cdot 100$, saame eelarve realiseerumisel netovõlakoormuse protsendiks 50,3.

Netovõlakoormus 2024.aasta lõpu seisuga oli 34,1 %.

Raivo Ott
vallavanem
11.02.2025